

Sygn. akt VI GC 101/17

POSTANOWIENIE

Dnia 5 marca 2018 r.

Sąd Okręgowy w Toruniu VIII Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Marek Lewandowski (spr.)

Sędziowie: SO Włodzimierz Jasiński

SO Marek Paczkowski

po rozpoznaniu w dniu 5 marca 2018 r.

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **B. S.**

przeciwko (...) **Spółce Akcyjnej w T.**

o zapłatę

w przedmiocie wniosku powódki o wyłączenie sędziego Sądu Okręgowego w Toruniu W. M. od rozpoznania sprawy VI GC 101/17

postanawia: oddalić wniosek.

/SSO Włodzimierz Jasiński/ /SSO Marek Lewandowski/ /SSO Marek Paczkowski/

UZASADNIENIE

Przed tutejszym Sądem toczy się postępowanie w sprawie VI GC 101/17 o zapłatę. Powód we wniosku z dnia 22 stycznia 2018 r. zażądał wyłączenia od rozpoznania sprawy Sędziego Sądu Okręgowego W. M., twierdząc, że zachodzą okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego.

W uzasadnieniu wniosku wnioskodawca stwierdził, że tezy i wywody sędziego W. M. zawarte w postanowieniu oddalającym żądanie zabezpieczenia powództwa w nin. sprawie, okazały się bezzasadne, co wynika z orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku rozpoznającego zażalenie powoda. Dalej powód wskazał, że sędzia w czasie rozpoznawania sprawy VI GC 183/17 pominął kilkadziesiąt wniosków dowodowych pozwanego R. S. (1), nie odnosząc się w ogóle do tych wniosków, czym uniemożliwił pozwanemu udowodnienie swych twierdzeń ww. dowodami. Powyższe działanie sędziego w sposób rażący zachwiało równowagę stron w procesie i naruszyło bezstronność sędziego. Wnioskujący wskazał też na - jego zdaniem - mało uprzejmy, wręcz napastliwy sposób zadawania pytań świadkom, zgłoszonym przez pozwanego R. S. (1) (Sędzia wręcz kpił ze świadka P. K.). Działanie Sędziego, zdaniem wnioskującego, było celowe i z góry zaplanowane, skierowane na zdyskredytowanie i poniżenie świadka, i nie miało nic wspólnego z obiektywizmem oraz z bezstronnością wymaganą od sędziego. Tak samo stronniczo sędzia – w ocenie wnioskującego - zachował się przy przesłuchaniu stron – od pozwanego sędziego zażądał od razu odpowiedzi na zadawane pytania. Po zwróceniu uwagi sędziemu przez pełnomocnika pozwanego i przez pozwanego, SSO W. M. wręcz zasugerował, żeby złożyć wniosek o jego wyłączenie.

W dniu 22 stycznia 2018 r. SSO W. M. złożył oświadczenie, że w sprawie nie zachodzą przesłanki wymienione w art. 48 i 49 k.p.c., uzasadniające wyłączenie go od rozpoznania sprawy. W szczególności sędzia wyjaśnił, że nie zna

żadnej strony postępowania, ani pełnomocników reprezentujących strony w tym postępowaniu, a nikt z bliskich mu osób nie jest członkiem zarządu, rady nadzorczej czy pracownikiem spółki (...) S.A. Sędzia zaznaczył, że wskazana we wniosku o wyłączenie sędziego sprawa VI GC 183/17 dotyczyła żądania pozbawienia tytułu wykonawczego w postaci aktu notarialnego umowy sprzedaży wykonalności (sprawa z powództwa (...) S.A. przeciwko R. S. (1)). W sprawie tej R. S. (1) podnosił zarzuty nieistnienia zobowiązań wynikających ze wzajemnych rozliczeń stron i powoływał się na złożone faktury korygujące, które w jego ocenie stanowiły o nieistnieniu tego zobowiązania; wyrokiem z dnia 17 stycznia 2018 r. Sąd uwzględnił powództwo (...) S.A. w całości (wyrok ten nie jest prawomocny). W sprawie VI GC 183/17 był przesłuchiwany świadek P. K.; Sąd starał się uzyskać informacje o zakresie wiedzy świadka na temat wzajemnych powiązań i relacji stron. Świadek ten był prezesem zarządu spółki będącej współwłaścicielem sprzedawanej nieruchomości. W toku postępowania pełnomocnik R. S. (1) zarzucał sądowi zbyt szerokie i obszerne zadawanie pytań i żądał, aby świadka przesłuchać wyłącznie na okoliczność dostarczenia dokumentów w postaci faktur korygujących do siedziby (...) S.A. Pełnomocnik pozwanego nie składał zastrzeżeń do protokołu o uchybieniach procesowych. W toku postępowania radca prawny zarzucał brak bezstronności sędziego, na pytanie jednak Sądu, czy jest to formalny wniosek o wyłączenie sędziego, zaprzeczył.

W wykonaniu zarządzenia z 5 lutego 2018 r. sędzia W. M. oświadczył uzupełniająco, że do VI Wydziału Gospodarczego wpłynęło kilka spraw związanych z roszczeniami (...) S.A. przeciwko R. S. (1) i B. S., bądź z roszczeniami B. S. przeciwko (...) S.A. Sprawy te znajdują się w referatach wszystkich sędziów orzekających w I instancji w Wydziale VI Gospodarczym Sądu Okręgowego w Toruniu. W związku z powyższym sędzia przyznał jedynie, że rozmawiał z innymi sędziami o powyższych sprawach, ale tylko celem ustalenia treści zgłoszonych w nich żądań (co było niezbędne z uwagi na konieczność ustalenia, czy w sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka procesowa) i stanu tych spraw (w tym wyznaczonych terminów rozprawy). Kategorycznie zaprzeczył natomiast, by kiedykolwiek przedmiotem rozmów było uzgadnianie między sędziami treści poszczególnych rozstrzygnięć (w tym orzeczenia w nin. sprawie), a tym bardziej ocena roszczeń stron oraz przyjętych środków obrony. Zarzut postawiony przez wnioskodawcę prowadzenia na ten temat rozmów z innymi sędziami SSO W. M. uznał za gołosłowny, a nadto pozbawiony logiki, skoro wniosek o wyłączenie sędziego został zgłoszony w przedmiotowej sprawie przez wnioskodawcę przed rozpoczęciem postępowania dowodowego, a sprawa obejmuje żądanie zapłaty. Dodatkowo sędzia W. M. wyjaśnił, że sprawa VI GC 183/17 – z powództwa (...) S.A. przeciwko R. S. (1) dotyczyła skuteczności złożonego oświadczenia o potrąceniu i wzajemnego umorzenia wierzytelności przysługujących stronom. Przedmiot żądania był odrębny od żądania zgłoszonego w sprawie VI GC 101/17. Odnosząc się do zarzutów R. S. (1) dotyczących przesłuchania świadka P. K. i przesłuchiwanie go na okoliczności niezwiązane z tezą dowodową, sędzia podkreślił, że w świetle przepisów k.p.c. Sąd ma swobodę w zakresie przeprowadzenia czynności polegającej na przesłuchaniu świadka. Zadawane przez Sąd dodatkowych pytań umożliwiały należyłą ocenę wiarygodności zeznań tego świadka i jego roli w czynnościach podejmowanych przez strony postępowania. Sędzia nadmienił przy tym, że przy przesłuchaniu świadka w sposób niegrzeczny zachowywał się zarówno pozwany, jak i jego pełnomocnik, którzy komentowali fakt zadawania pytań i zarzucali Sądowi stronniczość. W zakresie zarzutów pozwanego co do przebiegu dowodu z przesłuchania stron sędzia wyjaśnił, że każda ze stron miała prawo swobodnej wypowiedzi. Sędzia podkreślił też, że w trakcie wygłaszania ustnych motywów rozstrzygnięcia pozwany zarzucił sędziemu korupcję, o którym to fakcie powiadomiono zarówno Prezesa SO w Toruniu (celem nadania dalszego biegu), jak i innych sędziów w Wydziale. Ponownie sędzia podkreślił, że ze spółką (...) S.A. nie łączą go żadne relacje – żadna z bliskich osób sędziego nie jest zatrudniona w spółce, nie jest jej członkiem, ani jej zarządu, ani rady nadzorczej. Sędzia nie zna też osobiście żadnego członka rady nadzorczej, ani zarządu spółki. Radca prawny reprezentująca pozwanego występowała w innych sprawach rozpoznawanych przez sędziego w I Wydziale Cywilnym tut. Sądu. Sprawy te dotyczyły zapłaty za dostarczony towar do aptek. Były to jednak sprawy rozpoznawane przede wszystkim w postępowaniu nakazowym. Sędzia zna zatem pełnomocnika tylko z działalności zawodowej, nie utrzymuje zaś z nim relacji osobistych, które mogłyby wywoływać wątpliwości co do jego bezstronności.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek jako bezzasadny podlegał oddaleniu.

Zgodnie z art. 49 k.p.c. niezależnie od przyczyn wymienionych w art. 48 k.p.c. (wyłączenia sędziego z mocy ustawy), sąd wyłącza sędziego na jego żądanie lub na wniosek strony „jeżeli istnieje okoliczność tego rodzaju, że mogłaby wywołać uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego w danej sprawie”.

Zarówno w piśmiennictwie jak i w judykaturze wskazuje się, że wyłączenie takie zachodzi wtedy, gdy między sędzią a jedną ze stron lub jej przedstawicielem zachodzi stosunek osobisty, czyli stosunek emocjonalny pozytywny lub negatywny (np. przyjaźń lub niechęć). Każdorazowo jednak podkreśla się, że stosunkiem osobistym nie jest każda nawet osobista znajomość, w tym także zawodowe kontakty z innymi sędziami, adwokatami, radcami prawnymi, biegłymi itp. (por. wyrok SA w Szczecinie z dnia 17.09.2014 r., I ACa 354/14, Lex nr 1563603 oraz postanowienie SN z 26 sierpnia 1994 r., I CO 40/94, OSNC 1995 Nr 1, poz. 19).

Nie może umknąć, że we wniosku o wyłączenie sędziego wnioskodawca wniósł o przesłuchanie w charakterze świadków pozostałych sędziów orzekających w VI Wydziale Gospodarczym Sądu Okręgowego w Toruniu oraz R. S. (2) (nie wskazał jednak, kim jest ta osoba i co ją łączy z sędzią W. M.). Zdaniem Sądu rozpoznającego nin. sprawę wpadkową wniosek ten podlegał pominięciu z następujących powodów. Po pierwsze, nie można tracić z pola widzenia, że zakres kognicji sądu w postępowaniu o wyłączenie sędziego jest ograniczony. Sąd rozpoznający wniosek strony o wyłączenie sędziego ogranicza się do oceny oświadczenia sędziego w kontekście zarzutów wnioskodawcy i treści akt sprawy, co do której złożono wniosek o wyłączenie. Wnioskodawca nie uprawdopodobnił zaś w żaden sposób, że osoby, których przesłuchania się domaga, posiadają jakąkolwiek wiedzę na temat rzekomych powiązań sędziego ze stronami procesu oraz że formułował on w ich obecności jakiegokolwiek opinie na temat stron i zgłaszanych przez nie żądań, które świadczyłyby o braku jego bezstronności. W tym świetle nie może ująć uwadze, że składając wnioski dowodowe, powódka nie wyjaśniła przyczyn żądania powołania w charakterze świadków w zasadzie wyłącznie sędziów jednego Wydziału Sądu Okręgowego w Toruniu, a nie np. wszystkich sędziów orzekających w Sądzie Okręgowym w Toruniu, czy w okręgu Apelacji gdańskiej. Nie została zatem uprawdopodobniona potrzeba przeprowadzenia postępowania dowodowego w tym zakresie.

W ocenie Sądu Okręgowego wyjaśnienia sędziego co do stawianych przez stronę zarzutów nie budzą wątpliwości co do ich wiarygodności. W tym kontekście twierdzenie wnioskodawcy, że sędzia musi być w jakiś, bliżej nieokreślony sposób powiązany ze stronami procesu należy uznać za całkowicie gołosłowne. Należy podkreślić, że w złożonym oświadczeniu sędzia kategorycznie zaprzeczył, by rozmawiał z innymi sędziami orzekającymi w VI Wydziale Gospodarczym Sądu Okręgowego w Toruniu oraz R. S. (2) na tematy dotyczące rozstrzygnięcia nin. sprawy, jej przebiegu oraz relacji, jakie rzekomo łączą go ze stronami procesu. W złożonym oświadczeniu sędzia przyznał, że posiada informację o tym, że przed tut. Sądem toczą się sprawy z udziałem obydwu stron procesu i rozpoznają je różni sędziowie. Okoliczność, że sędziowie ci posiadają ogólną wiedzę na temat innych postępowań sądowych toczących się z udziałem stron przed tut. Sądem nie oznacza jednak, że dzielą się oni tą wiedzą, a tym bardziej wzajemnie konsultują treść rozstrzygnięć, które mają zapaść w danej sprawie.

Po przedstawieniu powyższych uwag należy przypomnieć, że przepis art. 49 k.p.c. był przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego, którego wyrok z dnia 24 czerwca 2008 r. (sygn. akt P 8/07) stanowił podstawę do nadania mu obecnego brzmienia. Jak podkreślił TK w uzasadnieniu wyroku „nie jest istotne, jak strona subiektywnie odbiera nastawienie sędziego. Decydować muszą bowiem fakty, a więc wszelkie okoliczności obiektywne, które mogłyby świadczyć o zróżnicowanym traktowaniu uczestników postępowania przez sędziego i wywoływać zarówno u strony, jak i u postronnego obserwatora wątpliwości co do obiektywizmu sędziowskiego”. TK wielokrotnie podkreślał znaczenie bezstronności i niezawisłości sądu w odbiorze społecznym, wskazując, że instytucja wyłączenia sędziego służy właśnie umocnieniu bezstronności i niezawisłości sądów w ocenie społecznej. Przykładowo w wyroku z 13 grudnia 2005 r. (sygn. SK 53/04) Trybunał stwierdził, że „o potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia nie może decydować jedynie zasadność in casu zarzutu braku obiektywizmu z punktu widzenia konkretnego sędziego, ale ocena, czy dla postronnego obserwatora, a także strony mogą zachodzić wątpliwości co do bezstronności sędziego, które w konkretnej sytuacji mogą budzić uzasadnione wątpliwości co do wydania orzeczenia opartego na w pełni zobiektywizowanych przesłankach”.

Dla wyłączenia sędziego wystarczające jest zatem samo pojawienie się wątpliwości co do tej kwestii. Jednakże subiektywne przekonanie strony o braku obiektywizmu nie stanowi podstawy wyłączenia sędziego. Wątpliwości co do braku bezstronności muszą znajdować swoje uzasadnienie w uprawdopodobnionych faktach podlegających obiektywnej ocenie. Za okoliczność uzasadniającą wątpliwości co do bezstronności należy uznać rodzaj emocjonalnego zaangażowania sędziego w odniesieniu do strony postępowania sądowego bądź jej przedstawiciela. Wskazuje się na przykłady relacji, mogących ewentualnie uzasadniać wątpliwości co do bezstronności w konkretnej sprawie, a są to przyjaźń, nienawiść, więź rodzinna, powiązania majątkowe, gospodarcze, jak również ujawniona niechęć lub sympatia do strony albo faworyzowanie jednej ze stron kosztem drugiej (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 października 2014 r., I ACa 342/14, Lex 1544871). Ciężar uprawdopodobnienia wystąpienia takich okoliczności spoczywa na stronie wnoszącej o wyłączenie sędziego. W ocenie Sądu Okręgowego analiza akt nin. sprawy i akt zakończonej nieprawomocnie sprawy VI GC 183/17, rozpoznawanej przez sędziego W. M. pozwala przyjąć, że w odniesieniu do sędziego nie zachodzą przesłanki uzasadniające jego wyłączenie od rozpoznawania sprawy. Trzeba przede wszystkim odnotować, że argumenty przytoczone we wniosku o wyłączenie sędziego, a mające uprawdopodobnić jego negatywne nastawienie do strony powodowej i pozytywne wobec strony pozwanej, dotyczą w istocie zachowania sędziego w sprawie VI GC 183/17, w stosunku do R. S. (1), nie będącego stroną nin. procesu. Nie może zaś umknąć, że w sprawie VI GC 183/17 w toku procesu przed Sądem I instancji żadna ze stron nie złożyła wniosku o wyłączenie sędziego. Dopiero po ogłoszeniu wyroku R. S. – niezadowolony z jego treści – zarzucił Sądowi w osobie SSO W. M. wadliwe prowadzenie procesu i jego rozstrzygnięcie. Zarzut ten podlegać będzie kontroli instancyjnej przez Sąd Apelacyjny w Gdańsku, o ile zostanie zaskarżony przez stronę niezadowoloną z rozstrzygnięcia. Rozstrzygnięcie sprawy VI GC 183/17 przez sędziego W. M., nie stanowi jednak wystarczającego powodu do wyłączenia sędziego w nin. sprawie.

W ocenie Sądu Okręgowego sędzia W. M. w sposób szczegółowy w oświadczeniu z dnia 6 lutego 2018 r. wyjaśnił wszystkie okoliczności zdarzeń powoływanych we wniosku, a dotyczących sprawy VI GC 183/17. Analiza nagrań rozprawy w ww. sprawie nie uzasadnia poglądu wnioskodawczyni o braku bezstronności sędziego i jego negatywnym nastawieniu do strony powodowej w rozpatrywanej sprawie o sygn. VI GC 101/17. O braku bezstronności sędziego w żaden sposób nie może świadczyć sam fakt wydania postanowienia, nieuwzględniającego żądanie powódki udzielenia zabezpieczenia powództwa, którego prawidłowość potwierdził Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 11 października 2017 r. (sygn. akt V ACz 633/17). Odmienny pogląd wnioskodawcy na temat zasadności żądania zabezpieczenia nie uprawdopodobnia, że między sędzią a wnioskodawcą zachodzi stosunek osobisty tego rodzaju, że mógłby wywołać wątpliwości co do bezstronności tegoż sędziego w niniejszej sprawie. Jak trafnie podkreśla się w judykaturze samo niezadowolenie strony z rozstrzygnięcia sprawy, może co najwyżej uzasadniać środki odwoławcze wniesione od tego rozstrzygnięcia (powódka złożyła zażalenie, ale żądanie zażalenia nie zostało uwzględnione). Nie może natomiast stanowić przyczyny wyłączenia sędziego. Nie może umknąć, że in casu, z uwagi na złożony wniosek o wyłączenie, sędzia nie podejmował w zasadzie żadnych czynności dowodowych. Także analiza nagrania rozprawy z 22 stycznia 2018 r. nie uzasadnia zarzutu braku bezstronności sędziego. Trzeba też podkreślić, że zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i orzecznictwa zarzuty naruszenia obowiązujących przepisów procesowych nie stanowią podstawy do wyłączenia sędziego. Podobnie nie jest przesłanką do żądania wyłączenia sędziego samo przeświadczenie strony co do tego, że sędzia prowadzi proces wadliwie. Tego typu zarzuty mogą być natomiast podniesione wyłącznie w środkach zaskarżenia (tak SN w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2011 r., III UZ 9/11, Legalis 496977). Nie uzasadnia też wyłączenia, reprezentowana przez sędziego, odmienna od poglądu strony ocena prawna (por. postanowienie SA w Krakowie z dnia 26.06.2014 r., I ACz 1128/14, Lex 1483772, postanowienie SA w Poznaniu z dnia 10.10.2013 r., III AUa 155/13, Lex 1381455). Strona nie może natomiast, poprzez składanie nieuzasadnionego wniosku o wyłączenie sędziego, wpływać na rozstrzygnięcie sprawy (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 30.08.2013 r., I ACz 1337/13, Lex nr 1363351 i w Białymstoku z 26 października 1995 r., I ACz 309/95, OSA 1997 poz. 49).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Okręgowy uznał na podstawie oświadczenia sędziego W. M. oraz analizy ww. akt sądowych, że brak podstaw do przyjęcia, iż między sędzią a stronami procesu istnieje jakikolwiek stosunek

emocjonalny, bądź inny, który uzasadniałby wyłączenie go od rozpoznania sprawy lub budził obiektywne obawy co do jego bezstronności w rozumieniu art. 49 k.p.c.

Z tych powodów Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 49 k.p.c. a contrario.

/SSO Włodzimierz Jasiński / /SSO Marek Lewandowski/ /SSO Marek Paczkowski/